

Türkiye'de Eğitim Politikaları (1923-1980)

Prof. Dr. Esergöl BALCI

2. Baskı

Prof. Dr. Esergöl BALCI

TÜRKİYE'DE EĞİTİM POLİTİKALARI (1923-1980) I. CİLT

ISBN 978-625-7052-45-0

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Nisan 2020, Ankara

2. Baskı: Mart 2022, Ankara

Yayın-Proje: Nisanur Uzunlu

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Prof. Dr. Esergöl BALCI

Çanakkale Çardak'ta doğdu. İlk ve orta öğretimini Biga'da tamamladıktan sonra, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans eğitimini ardından, Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nde Kamu Yönetimi Uzmanlık Programı'nda yüksek lisans derecesini aldı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi alanında doktora yaptıktan sonra, aynı fakültede doçentlik ünvanını aldı. Ardından Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde profesör oldu.

Edebiyat öğretmeni olarak başladığı meslek hayatına, Hacettepe Üniversitesi'nde araştırma görevlisi ve Türkçe okutmanı olarak devam etti. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin kuruluşunda yer aldı ve aynı fakültede eğitim bilimleri bölüm başkanlığı ile Dekanlık görevlerinde bulundu. Ayrıca aynı Üniversitede Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü yaptı. Kuruluşunda görev aldığı Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde dekan yardımcılığı ve kurucu bölüm başkanlığı yaptı.

Moskova Devlet Üniversitesi'nde bir yıl Türkçe okutmanı olarak çalıştı. Bu sırada Rusya eğitim politikaları konusunda araştırmalar yapıp, makaleler yazdı. Litvanya Vilnius'ta ve Polonya Krakow'da Erasmus Projesi kapsamında öğretim üyesi olarak dersler verdi. 2010 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi'nde başladığı öğretim üyeliği görevi ile çalışmalarına devam etti. Bu üniversitede çalışırken, ABD Michigan State Üniversitesi'nde araştırmacı öğretim üyesi olarak yaklaşık iki yıl süreyle, eğitim politikaları ve öğretmen liderliği konularında inceleme ve araştırmalarda bulundu. İyi derecede İngilizce ve orta düzeyde Rusça bilmektedir.

Yurt İçinde Basılmış Kitapları

Balcı, Esergöl: **Ödüller Güdüleme Kuramları ve Türkiye'de Öğretmen Ödülleri**. Adım Yayıncılık. Ankara. 1992.

Bucak, Esergöl Balcı; **Türkiye'de Eğitim Politikaları ve Siyasi Parti Ödülleri**. Onlar Ajans Matbaacılık Ltd. Şrt. Ankara. 1993.

Balcı, Esergöl; "Öğretmen Rollerini". **Eğitim Sosyolojisi**. Gazi Büro Kitabevi, Beşevler, s. 79-104. Ankara. 1994.

Bucak, Esergöl Balcı; **Eğitimde Yerelleşme**, Detay Yayıncılık. Ankara. 2000.

Ayrıca yurt içinde ve dışında yayınlanmış çok sayıda makalesi bulunmaktadır.

KİTAPTAKİ KISALTMALAR

TC	Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEGSB	Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
MEBTTB	Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Başkanlığı
SP	Siyasi Partiler
Hük.P	Hükümet Programı
TBMMZC	Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi
TBMMTD	Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi
MEŞ	Milli Eğitim Şurası
TDK	Türk Dil Kurumu
TODAİE	Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
BBYKP	I. Beş Yıllık Kalkınma Planı
IBYKP	II. Beş Yıllık Kalkınma Planı
ÜBYKP	III. Beş Yıllık Kalkınma Planı
DBYKP	IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı
BBYKP	V. Beş Yıllık Kalkınma Planı
ABYKP	VI Beş Yıllık Kalkınma Planı
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DP	Demokrat Parti
MP	Millet Partisi
CKMP	Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
TİP	Türkiye İşçi Partisi
YTP	Yeni Türkiye Partisi
CGP	Cumhuriyetçi Güven Partisi
AP	Adalet Partisi
HP	Halkçı Parti
MDP	Milliyetçi Demokrasi Partisi
ANAP	Anavatan Partisi
SHP	Sosyal Demokrat Halkçı Parti
BTP	Büyük Türkiye Partisi
DYP	Doğru Yol Partisi

ÖN SÖZ

Her devletin yapmakla yükümlü olduğu bir takım temel görevleri bulunmaktadır. Eğitimde bu temel nitelikteki görevlerinden birisidir. Devlet (hükümet) bu görevini, anayasa, ilgili yasalar, sonuçta eğitim politikaları doğrultusunda yapmaktadır.

Eğitim Politikalarını oluşturan siyasi partiler (SP), sözü edilen görevlerini iktidara geldiklerinde, Hükümet Programları (Hükümet Politikaları) ile uygulamaya koymaktadırlar. Bu görevler uygulama birimi olarak onların sorumluluğundadır. SP'ler eğitim politikası saptamaya ilişkin hazırlıklarını daha iktidara gelmeden önce, belli dünya görüşleri doğrultusunda oluşturulan SP programları ile ilkeler şeklinde belirlemektedir. Daha sonra bu yöndeki Hükümet Politikaları Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Görüşmeleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) çalışmaları ile uygulamaya konmaktadır.

Ülkeler bu yolla devletine bağlı, yurttaşlık bilinci olan, ülkenin kalkınma ihtiyacına uygun insan gücünü yetiştirerek, bir yandan eğitimin dinamik yanını oluşturan yenileşme, çağa uyma, öte yandan statik, tarihsel yanını oluşturan kültür aktarma işlevini yerine getirmektedirler.

Bunlara ek olarak eğitim, toplumu değiştirip dönüştürme amacıyla, devletin halkını hedeflediği yöne yönelmek için kullandığı bir "siyasi kültürleme – sosyalleştirme" aracı olarak işlev görmektedir. Nitekim yeni Türkiye Cumhuriyeti (TC) tek parti döneminde bunu etkin bir şekilde kullanmış, okullar, halkevleri, köy enstitüleri ile yeni devletin ilke ve devrimlerini yerleştirip özümsetmeye çalışmıştır. Benzer yöntem, günümüzde Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) tarafından, MEB üzerinde çeşitli değişikliklerle ve diğer kurumlar yoluyla yapılmaktadır. Böylece henüz "kültürlenme sürecini" tamamlayamamış, büyük değişimlerin ortasında yer alan, üstelik kendisi de değişip gelişme içinde olan TC adeta bir uçtan diğerine savrulmaktadır.

Ülkemizde çoğu kez eğitim politikalarının yokluğundan, değişkenliğinden söz edilmektedir. Oysa ülkemizde eğitim politikası vardır. Buradaki sorun partilerin hükümet olduklarında uyguladıkları eğitim politikasından çok, aynı parti hükümetinin çeşitli bakanlarının MEB için yaptıkları değişikliklerdir.

Bu kitapta, söz konusu değişikliklerin ortasında bir eğitim politikası yöneticisi ve Milli Eğitimin içinden gelen bir gözlemci olarak, tarafımızdan TC eğitim politikaları incelenmiş ve bilimsel bir tavırla değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Prof. Dr. Esergöl Balcı

Ankara-2022

İÇİNDEKİLER

Yazar Hakkında.....	iii
Kitaptaki Kısaltmalar	iv
Ön Söz.....	v

1. BÖLÜM EĞİTİM VE TOPLUM

Devlet ve Eğitim	1
Devlet	1
Eğitim	4
Eğitime İlişkin Yasal Düzenlemeler	6
İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	6
Çocuk Hakları Sözleşmesi	7
T.C. Anayasalarında Eğitim	8
Devletin Eğitim Politikasını Uygulama Birimi Olarak “Milli Eğitim Bakanlığı”	10
Örgün Eğitim Kurumları	10
Yaygın Eğitim Kurumları	11
Yüksek Öğretim Kurumları (YÖK)	13
Üniversite	13

2. BÖLÜM EĞİTİM POLİTİKALARINI ETKİLEYENLER

Aile ve Arkadaş Çevresi	17
Aile	18
Arkadaş Çevresi.....	19
Kitle İletişim Araçları.....	20
Radyo, TV, İnternet, Sinema, Tiyatro	20
Gazete, Dergi, Kitap (Basın)	25
Vakıflar.....	29
Osmanlı Döneminde Vakıflar	29
Dini Kurumlar	31
Cemaatler ve Tarikatlar	32
Nurculuk Hareketi	33
Jön Türkler- İttihat ve Terakki Cemiyeti	34

Türk Ocakları (1912-1931).....	36
Halkevleri (1932-1951).....	37
Yabancı Uzman Raporları.....	39
Dernekler.....	40
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği-TÜSİAD.....	41
Eğitim Dernekleri.....	43
Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)	44
Sivil Toplum Örgütleri.....	45

3. BÖLÜM

EĞİTİM POLİTİKALARININ BELİRLEYİCİLERİ OLARAK SİYASİ PARTİLER

Siyaset, Siyasi Sistem ve Siyasi Partiler	47
Siyaset	47
Siyasi Sistem	49
Siyasi Partiler	51

4. BÖLÜM

CUMHURİYETİN KURULUŞ YILLARINDA EĞİTİM - KÜLTÜR POLİTİKALARI (1923-1945)

Tek Partili Dönemde Eğitim Politikaları (1923-1945)	60
Atatürk’ün Eğitim- Kültüre İlişkin Görüşleri ve İlk Düzenlemeler.....	60
Tevhid-i Tedrisat (Öğretimde Birlik Kanunu)	62
Millet Mektepleri	65
Köy Enstitüleri.....	66
Atatürk’ün Kültüre İlişkin Görüşleri	68
Siyasi Parti Programlarında Eğitim	69
CHP Programlarında Eğitim	69
Hükümet Programlarında Eğitim	72
İcra Vekilleri Heyeti Programları.....	72
Okyar Hükümeti Programı	74
İnönü Hükümeti Programı	74
I. Bayar Hükümeti Programı	74
II. Bayar Hükümet Programı	75

I. Saydam Hükümeti Programı.....	76
II. Saydam Hükümeti.....	76
I. Saraçoğlu Hükümeti Programı	77
II. Saraçoğlu Hükümeti Programı.....	77
TBMM Bütçe Görüşmelerinde Eğitim	77
1923-1924 Yılları Bütçe Görüşmelerinde Eğitim	78
1931 Yılı Bütçe Görüşmelerinde Eğitim	80
1941 Yılı Bütçe Görüşmelerinde Eğitim	81
Milli Eğitim Şura Kararları.....	83
Birinci Heyet-i İlmiye	84
İkinci Heyet-i İlmiye.....	84
Üçüncü Heyet-i İlmiye	84
Birinci Milli Eğitim Şurası (1939).....	85
İkinci Milli Eğitim Şurası (1943).....	88

5. BÖLÜM

ÇOK PARTİLİ DEMOKRATİK DÖNEMDE EĞİTİM - KÜLTÜR POLİTİKALARI (1946-1960)

Siyasi Parti Programlarında Eğitim	97
CHP Programlarında Eğitim.....	97
DP Programlarında Eğitim	99
MP Programında Eğitim	100
Hükümet Programlarında Eğitim	102
Peker Hükümeti Programı	102
Saka Hükümeti Programları	103
Günaltay Hükümeti Programı	103
Menderes Hükümeti Programı	104
Menderes Hükümeti Programı	104
TBMM Bütçe Görüşmelerinde Eğitim	106
1951 Yılı Bütçe Görüşmelerinde Eğitim	106
Milli Eğitim Şura Kararları.....	116
Üçüncü Milli Eğitim Şurası.....	116
Dördüncü Milli Eğitim Şurası.....	117
Beşinci Milli Eğitim Şurası	120
Altıncı Milli Eğitim Şurası	123

6. BÖLÜM

27 MAYIS 1960 ASKERİ DÖNEMİ VE SONRASI

EĞİTİM POLİTİKALARI (1960-1980)

Siyasi Parti Programlarında Eğitim	131
CHP Programlarında Eğitim	131
AP Programlarında Eğitim	132
TİP Programlarında Eğitim	134
MSP Programlarında Eğitim	137
Hükümet Programlarında Eğitim	138
Gürsel Hükümeti Programı	138
I. Koalisyon Hükümeti (VIII. İnönü) Programı.....	138
II. Koalisyon (IX. İnönü) Hükümeti Programı	139
III. Koalisyon (X. İnönü) Hükümeti Programı	140
IV. Koalisyon (Ürgüplü) Hükümeti Programı	140
I. Demirel Hükümeti Programı	141
II. Demirel Hükümeti Programı	142
III. Demirel Hükümeti Programı	143
I. Erim Hükümeti Programı	144
II. Erim Hükümeti Programı	145
Melen Hükümeti Programı	145
Talu Hükümeti Programı	146
I. Ecevit Hükümeti Programı	146
Irmak Hükümeti Programı	148
IV. Demirel Hükümeti Programı	149
II. Ecevit Hükümeti Programı	150
V. Demirel Hükümeti Programı	150
III. Ecevit Hükümeti Programı.....	151
VI. Demirel Hükümeti Programı.....	152
TBMM Bütçe Görüşmelerinde Eğitim	153
1961 Yılı Bütçe Görüşmelerinde Eğitim.....	153
1971 Yılı Bütçe Görüşmelerinde Eğitim	163
Milli Eğitim Şura Kararları.....	176
Yedinci Milli Eğitim Şurası	176
Sekizinci Milli Eğitim Şurası	180
Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası.....	182

DPT Kalkınma Planlarında Eğitim.....	185
Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Eğitim (1963-1967).....	185
İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Eğitim (1968-1972).....	190
Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında Eğitim (1973-1977).....	197

7. BÖLÜM

ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER

Özet.....	208
Sonuç.....	212
Öneriler.....	214
 KAYNAKLAR	 219

1. BÖLÜM

EĞİTİM VE TOPLUM

1. Devlet ve Eğitim

Bu kısımda, devlet, eğitim, bunlarla ilgili çeşitli tanımlar ve açıklamalar üzerinde durulmaktadır.

1.1. Devlet

Devletin tanımı çeşitli şekillerde yapılmaktadır. Bunlardan Fransız kamu hukuku doktrininin benimsediği devlet; “milletin hukuki kişilik kazanmış şeklidir”, “etkili olarak yürürlükte bulunan bir hukuki normlar sistemidir” tanımlarında genellikle ülke, insan topluluğu ve iktidar unsurları bulunmaktadır. Buna göre “devlet, belli bir ülke üzerinde yerleşmiş, zorlayıcı yetkiye sahip bir üstün iktidar tarafından yönetilen bir insan topluluğunun meydana getirdiği siyasal kuruluştur” (Kapani, 1988, s.35)

Daha kısa ve genel bir tanımla, “devlet toplumsal örgütlenmenin en egemen ve en ileri şekli” olup, işlevleri bürokratlarca yürütülmektedir. Bir başka anlatımla, devlet ortaya çıktığı andan bu yana, toplum içindeki en yüce örgütlenme şeklini oluşturmakta ve egemenliği elde tutmaktadır. Bugünkü devletin işlevleri daha da genişlemiştir. Ancak klasik olarak belli başlı görevleri, maliye, içişleri, dışişleri, milli savunma, milli eğitim, bayındırlık şeklinde sıralanabilir (Şaylan, 1986). Görüldüğü gibi eğitim de devletin önemli görevleri arasında yer almaktadır. Siyasal sosyalizasyon ya da toplumsallaşma bu yolla yapılabilmektedir. Siyasal sosyalleşmeye bir süreç olarak bakmak ve kişi ya da grup içinde ortaya çıkan siyasal değer tutum ve ideolojiyi etkileyen her türlü değişkeni dikkate almak gerekmektedir. Siyasal toplumsallaşma süreci, siyasal rolleri de belirlemektedir. Kişiye vatandaş olarak oynayacağı rol, kurumsal rolleri, vatan, millet gibi değerler hakkında bilgi verilmektedir (Köker, 1990). Kısaca siyasal sosyalizasyon kişi ya da grubun siyasal kültüre girme sürecidir. Bu süreç sonunda siyasal sistem ve olaylar hakkında belli bir tavır, algılama biçimi ve değer standartları oluşmaktadır (Çam, 1987).

Çağdaş devlet anayasalıdır. Özellikle demokrasi ile devletin anayasal olması arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır. Günümüz anayasaları, toplumun iktisadi, sosyal ve kültürel sorunları ile ilgili çözümler önermekle kalmayıp, varılması gerekli hedefleri de göstermektedir. Yine eğitim de toplumsal bir kurum olarak, dünyada ve ülkemizdeki anayasalarda yerini almıştır (Tanilli, 1982). Böylece, o toplumun anayasasında belirlenmiş olan siyasal sistemi benimseyen, bu sisteme bağlı ve sistemin gelişmesinde liderlik yapacak insanlar yetiştirmesi beklenir. Bu bir yerde eğitimin siyasal işlevini oluşturmaktadır. Aslında tüm toplumlarda eğitim, kendi devletine bağlılığı öğretmektedir. Bu da eğitimi, dinler, sınıflar ve uluslararasıdaki iktidar kavgasının bir parçası durumuna getirmiştir. Eğitim sistemi özünde öğrenci ile ilgili gibi görünmesine karşın, onun kendi siyasal amaçları bulunmaktadır. Bu da eğitim ile siyaset arasındaki ilişkiyi açıkça ortaya koymaktadır (Russel, 1976).

Ülkelerin üst düzeyde örgütü olan devletler, ülke gerçekleri doğrultusunda bir eğitim sistemi oluştururlar. Bu da belli bir felsefeyi, bu felsefe doğrultusunda hedefleri ve amaçların saptanmasını gerektirmektedir. Konuya devlet açısından yaklaşıldığında, eğitim felsefesi, bir devletin eğitim siyaseti ve anlayışı ile aynı anlama gelebilir. Amaçlar ise, her ülkenin yurttaşlarının hangi durum karşısında, nasıl davranışlarda bulunulacağına ilişkin ilkeler olmaktadır. Bunlar çok farklı ve çeşitli olsa da hemen her ülkede, saptanan genel nitelikli amaçlar birbirine benzerdir. Eğitimin amacı kısa ve öz olarak, öğrenciyi “toplumun yararlı bir üyesi haline getirmektir, denebilir (Küçükahmet, 1989, s.2). Genel amaçlar bireye yönelik ve sosyokültürel yönelimli olarak iki grupta incelenebilir (Tezcan, 1985).

Devletin eğitime ilişkin temel görüşleri, örgütsel ve kurumsal yapısını oluşturan eğitim sistemi ile okullarda eyleme dönüştürülmektedir. Devlet, bu kurumlarla iyi yurttaş yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Anayasalarda da yer aldığı gibi devletin en temel ve siyasi boyutlu görevlerinden olan eğitimi yürütmek üzere ayrı bir birim olarak Eğitim Bakanlıkları oluşturulmuştur. Türkiye’de MEB adıyla görev yapan bu kuruluş eğitim politikasını yönetip yönlendirmektedir. MEB bu görevini okullar kanalı ile yapmaktadır. Ancak bu da fiziksel ortamı oluşturan bina, araç, gereç, müfredat programları, eğitimin amaç ve hedeflerini içeren kurallar, eğitimin odağını oluşturan öğrenci ve öğretmenlerle bu ikisinin etkileşimi, bu etkileşim sırasında oluşan psiko-sosyal faktörler, ülkenin toplumsal ve ekonomik yönleri ile ortaya konmaktadır (Bilhan, 1991).

Görüldüğü gibi bir eğitim sistemi, bulunduğu toplumun ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle insanları toplumun yararlı birer üyesi yapmak amaçlanmışsa; toplum iyi analiz edilip, okulun toplum içindeki yeri doğru belirlenmelidir. Toplum, sosyolojik ve kültürel olmak üzere iki yönden ele alınabilir. Toplumsal yapı

ve gereksinimler eğitim sistemine yön vermekte; eğitim sisteminin genel yapısı, amaçları, müfredat programı, toplumun gereksinimlerine göre biçimlenmektedir (Akçay, 1990).

Tüm bunların gerçekleştirildiği yerler olan okullar da toplumun karakterini belirleyen önemli etkenlerdendir. İyi bir okul kurmayı amaçlayan birisinin, öncelikle yaratacağı toplumun niteliklerini düşünmesi gerekmektedir.

Eğitimin politika ile ilişkisi, her iki disiplinin ve olguların kişiler arasındaki ilişkilerde sürekli gündemde olmasından kaynaklanmaktadır. Siyasetin işlevleri arasında eğitim olduğu kadar, eğitimin işlevleri arasında da siyaset bulunmaktadır. Bu etkileşim sürekli dir. Eğitimin geliştirdiği dünya görüşü, siyasetin yönünü etkilerken, siyasi görüşler ve siyasi ortam da az çok sürekli olarak eğitimi etkilemiştir. Bu etkileşimle gerek eğitim sonucundaki beklenti gerek yöntemler, siyasetin etki alanı içindeki koşullar çerçevesinde çeşitli özellikler kazanmış, siyasi iktidarla eğitim aynı makinanın çarkları gibi birbirleriyle özdeş duruma gelmişlerdir. Totaliter rejimlerde bunu daha açık bir biçimde görmek mümkün olabilmektedir. Kısaca her siyasal ortamın benimsediği bir insan tipi ve bu insan tipini oluşturan bir sistem olması söz konusudur (Turan, 1986)

MEB ile Yüksek Öğretim Kurumları kapsamında ele alınan örgün eğitim, siyasal toplumsallaştırma sürecinde etkin bir araç olarak görülmektedir. Aslında eğitim sistemi bilinçli olarak bir siyasal kültürün aktarıcısı olabileceği gibi, dış etkenlerle öngörülme yen eğilimlerin de aktarıcılığını yapabilir. Tüm bunlar okullarda yapılmaktadır ve okulun birtakım görevlerinden söz edilebilir. Bu görevler toplumsal, politik ve ekonomik olmak üzere üç grupta toplanabilir. Okulun görevleri yine ülke gerçekleri ile devletin eğitim politikası doğrultusunda düzenlenmektedir. Okulun toplumsal görevi, çocuğu toplumsallaştırıp, kültür aşılama k, kültürü bir yandan korurken öte yandan geliştirmektir. Ekonomik görevi, ekonominin gerektirdiği beyin ve insan gücünü yetiştirmektir. Politik görevi ise, yetişen kuşakların toplumdaki devlet sistemine bağlı, liderlik yeteneklerini açığa çıkarıp onların geleceğe hazır olmalarını sağlamaktır. Ülkemiz için bu görev, demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak benimseyen bireyler yetiştirmeye kadar uzanabilmektedir (Gömleksiz, 1988).

Bilindiği gibi, her siyasal sistem, belirli bir siyasal kültür ve değerler üzerinde yükselmektedir. Bu nedenle siyasal sistemler, yalnızca siyasal yapı ve kurumlardan oluşmayıp, kendilerine özgü değer sistemleri olan toplumsal yaşam biçimine sahiptirler. Bir ülkenin gerçek anlamda demokratik olabilmesi için, bu rejimin kendine özgü siyasal kültür ve değerler üzerinde temellendirilmesi gerekmektedir. Bunun yolu da demokratik eğitim sistemi ve okullardır.